

Úvod

Július Satinský – Čtrnáct VELKÝCH písmen
o VELKÉM člověku...

Ještě před Štědrým dnem roku 2002 ubezpečoval své nejbližší a kamarády, aby o něj neměli žádný strach. „Jsem v rukou peruánských bohů. Ti jsou velmi moudří,“ tvrdil. Možná v žertu – jak to měl nejen ve zvyku, ale *de facto* celý život v popisu své práce. Snad to myslel vážně, což se bohužel už v tuto chvíli nedozvíme... Co ale v momentu tohoto originálního uklidňování druhých stoprocentně věděl, bylo, že ani složité operace, které do té doby absolvoval, nezastavily jeho smutnou a těžkou zdravotní diagnózu.

Údělem lidí, kteří svůj profesní život upíší herectví, prioritně tomu komediálnímu, povětšinou bývá, že bravurně dovedou rozesmát všechny okolo, ale když zůstanou sami, nemají po svém boku obdivovatele, divadelní či filmové diváky, do smíchu jim tak často nebývá. Ostatně každý velký

klaun poté, co spadne opona, ve své malé šatně v zákulisí usedá k velkému zrcadlu a tam pláče... Málokdo či máloco je dokáže rozesmát! Byl takový i Július Satinský, nebo patří mezi výjimky, jež potvrzují pravidlo?

Lasica-Satinský, humoristické Studio L+S, dvě osobnosti, dva kamarádi a zároveň i nedílná součást slovenské (a beze-sporu i československé) umělecké scény. Samozřejmě že se nabízejí nejrůznější varianty srovnávání, protože komediálních dvojic je celosvětově pěkná řádka. Ovšem Július Satinský a Milan Lasica byli úplně jiným tandemem. U nás byli nejčastěji označováni za slovenskou obdobu Voskovce a Wericha (pro zajímavost – s Janem Werichem, kterého obdivoval, se měl možnost setkat osobně a přímo v jeho domě na pražské Kampě, kam Werich Satinského pozval na návštěvu...) Ale ani tak nevím, zdali bych použil právě toto přirovnání, protože každý člověk je originál, a duo Lasica-Satinský originálem bylo. Zcela jedinečným, nenapodobitelným a taktéž s nikým srovnatelným! Zatímco v jiných uměleckých dvojicích se několikrát potvrdilo, že samostatně už žádný z dvojice čistě jako sólový umělec nedosáhne takové „slávy“ a uznání jako ve spojení s „tím druhým“, tohle u panů Lasici a Satinského neplatilo. Oblibu si získali jednak jako dvojice (rozpadnout se mohla pouze v případě, že by jeden z nich zemřel – slova pana Satinského), a stejně tak každý sám za sebe jako sólista.

Idylické – tento přívlastek používal pan Satinský ve spojitosti se svým dětstvím. Obdobím, které bylo spjato s bratislavskou Dunajskou ulicí, stejně jako celý jeho život. Ulicí, která nebyla nikdy přejmenována a kam se do domu č. 56 ve svých čtyřech letech s rodiči přestěhoval poté, co jejich původní dům zdemolovala bomba. Ani přes pomyslný černý stín spojený s válečným obdobím ale Južo, ani jeho mladší bratr Vojtech jako malí kluci nemuseli nikdy o jistotě domova a podpoře svých rodičů pochybovat. „V dětství jsem se nemusel nikdy ničeho bát. Možná jen trochu strašidel, která jsem si vymýšlel. Například jsem takto postupně uvěřil iluzi, že mámin bílý župan, který visel na věšáku přímo naproti mé postýlce, není župan, ale hodné bílé strašidlo. Pochopil jsem, že tohle hodné strašidýlko se mnou chce mluvit, a tak když jsem letěl do říše snů, vedli jsme spolu důležité rozhovory. O čem? Různě... O trpaslících v rádiu, o Kulihráškovi, který bydlel v naší kuchyni, o lesních žínkách...“

Umělec, humorista, herec, klaun, komik, dramaturg, dramatik, prozaik, učitel, autor dětské literatury, spisovatel, malíř, výtvarník - karikaturista, ale i zpěvák, tanečník či dokonce choreograf – všechny tyto profese jsou spojeny s tímto nezapomenutelným člověkem. Sice se od jeho odchodu z tohoto světa ve spojení s jeho jménem dočítáme,

že PATŘIL mezi nejoblíbenější komiky nejen na rodném Slovensku, ale i zde v Čechách (a pochopitelně i na Moravě!), každopádně by se namísto používání minulého času u výše uvedeného slovesa, slušelo stále užívat čas přítomný. Protože pan Satinský mezi nejoblíbenější komiky patří i dnes. Jsou zde přece STÁLE s námi jeho nezapomenutelné filmové role, díky kterým opět rozesmává tisíce televizních diváků. Nebo snad ne?

Slovo – hlavní pracovní nástroj tohoto renesančního člověka. A to doslova. Július Satinský dokázal stejně bravurně pracovat se slovy, která vycházela z jeho úst, jako s těmi, která vlastní rukou „předával“ na papír. V tomto směru měl naprosto vytríbený cit a vkus, přesně věděl, kdy použít to či ono slovo. Stejně dobře jako svůj rodný slovenský jazyk ovládal i maďarštinu, němčinu a češtinu. Nejenže velmi precizně pracoval se slovem, ale dokázal si ho i vážit! Což už se dnes, bohužel, příliš nenosí. Obdivoval dopisy, dopisní papíry a vychutnával si chvíle „písemného styku!“. Byl zastáncem věty, kterou kdysi dávno při snídani pronesla královna Viktorie: „Muž, který denně nenapíše dva dopisy, není džentlmen.“ Jen pro zajímavost, když jeho první velká láska a první žena v jedné osobě v pětadesátém roce na pozvání odcestovala za svým strýčkem na Panenské ostrovy, dopisovali se denně. V té

době ovšem ani jeden z nich netušil, že jejich velkou lásku nečekaně ukončí...

...**S**mrť. Olga Satinská, rozená Lajdová, na této své dovolené tragicky zemřela. „Pak mi jednoho dne telefonovali, že se utopila v Karibském moři, ale dopisy z Karibiku chodily ještě dva tři týdny do mojí poštovní schránky...“ Július Satinský měl na smrt jako takovou jasný názor, neměl z ní strach, dokonce se na ni těšil. Zajímá vás proč...?

Albert Horák. Vzpomínáte na tohoto lékaře? Komédie tisíciletí a Južo po boku svých hereckých kolegů Pavla Nového a Václava Postráneckého bez svých drahých poloviček, zato se všemi ratoletmi na horách. Ve spojitosti s názvem tohoto celovečerního filmu režisérky Marie Poledňákové mě v tuto chvíli napadá, kolikrát asi tak za svůj život slyšel (zdali vůbec?!) od svých nejbližších či kamarádů ono příjemné konstatování „S tebou mě baví svět!“?

Táta. Z druhého manželství měl dvě děti, dceru Lucii a syna Jana. Až po jeho odchodu na onen svět se rodina pozůstalého dozvěděla, že jejich manžel a otec měl ještě jedno dítě. Chronologicky tedy své nejstarší, dceru Júlii, která je o půl roku starší než Lucia. Paní Viera Satinská, vdova po zesnu-

lém herci, se ihned rozhodla manželovo nemanželské dítě velkoryse přijmout do rodiny.

Inspiraci pro svou práci „sbíral“ všude. Především vycházel ze života. Byl velmi dobrý pozorovatel, i když by to v daný moment vůbec nikdo neřekl. Nebo lépe řečeno by nikdo v danou chvíli nepoznal, že pan Satinský „sbírá“ podněty a životní příhody pro své další práce. Buď je vzápětí přenášel na papír, například do svých pravidelných fejetonů, nebo si je pečlivě ukládal do svého nitra, a jakmile zjistil, že právě „tato“ jemu nabízená role je pro něj ideální, pak si daný životní moment ve své mysli znovu přehrál a nepozorovaně vkomponoval do svého výkonu. On byl zkrátka ve svých rolích životně autentický.

Nápady? Tak těch měl nepřeborné množství. Svědčí o tom stovky jím psaných fejetonů, sloupků, prostých názorů na život a vše, co s životem souvisí. Dobře věděl, že nápady se jen tak neválejí na ulici, nepřicházejí na zavolání... Ovšem v momentě, kdy se nějaký nový nápad dostavil, Satinský ho už „nepustil“ a patřičně využil. Samozřejmě že pouze a jen v tom dobrém slova smyslu. Jak jinak? Vždyť to byl přece renesanční člověk!

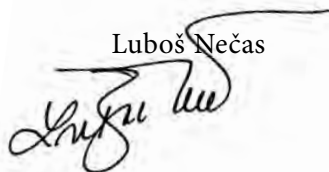
Slovák každým coulem – snad nad míru výstižná charakteristika pana Satinského jednou větou. Byl hrdý na to, že se

narodil v Bratislavě (srdci Slovenska), nedal dopustit na své „bratry a sestry“ (on zkrátka miloval lidi), byl pyšný, že je součástí teritoria, které má tak nádhernou přírodu (jen ho trochu mrzelo, že ne každý Slovák si je toho vědom tak, jako on sám...), a tohle všechno také dával patřičně najevo. Především ve svých originálních fejetonech. A stejně jako byl Július Satinský pyšný na svou domovinu, Slováci jsou po právu pyšní na to, že on byl jeden z nich. Váží si toho – alespoň v to tedy doufám – i dnes a já věřím, že už nikdy z bratislavské Dunajské ulice nezmizí jeho socha, na které výtvarník Svetozár Ilavský téměř dva roky pracoval a jež byla jedné zářijové neděli roku 2006 slavnostně odhalena. Určitě si takovou poctu zaslouží. Škoda jen, že v tomto „směru“ jsou naši sousedé podstatně dál než my, protože si vůbec nevybavuji, že by se někomu z opravdu VELKÝCH tuzemských osobností uměleckého světa, po jejich odchodu na tamten svět, na ulici, která byla takřka nedílnou součástí jejich života, odhalila socha. Škoda...

Kolikrát v průběhu svého života slyšel pan Satinský potlesk, to už nikdo nespočítá. Možná pouze on sám přesně zná ten počet, protože si třeba i o tomto okamžitém diváckém oceňování vedl ve své hlavě evidenci. Možná si přesně pamatuje, kolikrát za svůj život po skončení představení opět předstoupil před diváky sedící v hledišti, aby se jim

úklonou poděkoval za jejich nadšení. Ovšem i kdyby to opravdu věděl, nikdo z nás se to stejně nedozví, protože jeho momentální – nebeské telefonní číslo nikdo z nás, stále ještě se procházejících na tomto pozemském světě, nemá. Nevadí... Máme totiž jistotu, že stejně jako my, i on tady žil, tvořil, smál se a bavil nás. Vlastně baví i nadále – díky všemu, co nám tady zanechal. A my vám za to DĚKUJEME, pane Satinský...

Luboš Nečas

„Když v únoru ještě za tmy o šesté ráno kráčím na nákup do samoobsluhy a z protějšího stromu, který zatím ještě nikdo nepokácel, pípne špaček nebo drozd, může mě z toho překvapení trefit šlak.

Pro mě to ptačí pípání znamená velkou vzpruhu. Naději, důkaz, že ptáci se na naši ulici nevykašlali a budou tady hnízdit.

Máme všelijaké novoty, nový stát, novou legislativu, nové vynálezy, pudinky, zmrazené sójové pomazánky za čtyřicet slovenských korun – ale hnízdí se pořád postaru. Jaro klepe na dveře, je třeba sedět na vejcích a čekat – na tom jediném stromě, který v naší ulici zůstal.